

ARADI KÖZLÖNY

Előfizetési árak:

Helyben házhoz hordva:	Vidéken postai szétküld:
Egész évre . . . 12 frt	Egész évre . . . 14 frt
Fél évre . . . 6 "	Fél évre . . . 7 "
Negyed évre . . . 3 "	Negyed évre . . . 3.50
Egy hónap . . . 1 "	Egy hónap . . . 1.20

Kiadóhivatal:

Az „Aradi Nyomdatársaság”, főút 51. sz. a., hová hirdetések, előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok küldendők.

Hirdetések díja:

Hat h. petit sor egyszer . . . 6 kr | Helyvedij külön . . . 30 kr
Minden következőnél . . . 4 | Nyílttér sora . . . 15 "

Szerkesztőség:

Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában, hová a lap szellemi részét illető közlemények intézendők. Bőrmertetlen leveleket csak ismertetéstől fogadunk el.

Kéziratokat vissza nem küldünk.

További lépések.

Arad, július 14.

(—s—) A legszélesebb körű birálat sem mondhatott volna praegnansabbat a tárgyalás alatt levő valuta-javaslatokról, mint ama néhány sor, melyet **W e k e r l e Sándor** a koronaérték részletes indoklása előtt, az öt törvényjavaslatnak általános indoklásában mond. „Az előterjesztett törvényjavaslatok” így szólnak e sorok — „csupán első lépésül szolgálnak egy határozottan megállapított irány t. i. az aranyérték behozatala és a valuta teljes szabályozása felé, melynek végleges keresztülvitelét majd csak a készfizetések fogják lehetségessé tenni. Ezek a lépések azonban teljesen elegendők a műveletet rögtön megindítani s annak alkalmas talajt előkészíteni.” A pénzügyminiszter tehát élesen megkülönbözteti azt, ami most megtörténik, attól, ami csak a jövő feladata leendő. A valuta-javaslatok nem intézkednek az iránt, vajjon államjegyek maradjanak-e forgalomban s vajjon és mennyi ezüstpénz tartassék cirkulációban; sem azt nem állapítják meg, hogy az osztrák-magyar banknak szervezete miként hozassék összhangzásba az aranyérték rendszerével. Ezeket a kérdéseket a javaslatok, mint olyanokat jelölik meg, melyek a valuta-rendezési műveletnek későbbi szakában, nevezetesen pedig az aranyhoz való beszerzése után és a készfizetések megkezdése előtt oldandók meg, mert csak akkor lesznek akutakká s akkor az időközben szerzett tapasztalatok felhasználásával sokkal könnyebben oldhatók meg, mint most rögtön.

Az egész nagy pénzügyi művelet tehát nem elsielve, nyakra-főre lesz megvalósítva, hanem kellő és átgondolt előké-

szítés alapján tervszerűen keresztülvive. Nem a pillanatnyi elhatározásnak, hanem egy hirtelen támadt ötletnek, hanem régóta és komolyan táplált gondolkodásnak eredménye az, melynek terve gyakorlati tapasztalaton, az egybevágó viszonyok s tényezők szorgos tanulmányozásán és tudományos képzettségen alapszik, aminővel nem csekélyebb műveltségű és látókörű egyéniség, mint **W e k e r l e Sándor** rendelkezik.

De bár **Wekerle** nem akarja mindazt egyszerre megcsinálni, amit egymás után kell megvalósítani, a további lépések iránt már most is végleges megállapodásai vannak, melyek iránt a képviselőházat külön tájékoztatta. E szerint a tárgyalás alatt álló törvényjavaslatokon túlterjedőleg a valuta-rendezés teljességének elérése végett a közelebbi teendők lesznek; első sorban a még beszerzendő arany mennyiségnek beszerzése és ugy ennek, mint a többi új pénznemeknek veretése. Az utóbbiaknak kiveretése és forgalomba hozatala egy második lépésnek képezi előfeltételét, jelesül annak a lépésnek, hogy miként szűnjék meg a mai két valuta szerinti számítás s miként térjünk át az új aranyvaluta szerinti kötelező számításra és hogy miként alkalmaztassék az új koronaérték a létező jogviszonyokra.

A harmadik lépés lesz a bankkal folytatandó tárgyalások, a valuta végleges keretének megállapítása, a készfizetések előkészítése és pénzrendszerünknek, különösen a kurráns pénz kérdésének végleges szabályozása, ami nagyon természetesen a készfizetések felvételéről szóló törvényjavaslat előterjesztésével egyidejűleg fog történni.

Ezek lesznek tehát a további lépések, melyeknek jelzésével **W e k e r l e Sándor**

dor pénzügyminiszter nagyszabású perspektívát nyitott meg az ország szeméi előtt, hogy merre szándékozik azt vezetni. És az ország szívesen enged **Wekerle** vezetésének, mert érzi benne az erőt és a biztosságot.

Belföld.

Gajzágó lemondása.

Gajzágó Salamon, a legfőbb számvevőszék elnöke, értesülésünk szerint, **Szapáry Gyula** gróf miniszterelnöknek állását rendelkezésére bocsátotta. Mivel az 1891-ki zárszámadások végleges egybeállítása éppen most van folyamatban s az a munka szeptember elején lesz befejezve, a legfőbb számvevőszék elnökének tényleges lemondása csak két hónap múlva következik be.

Ismertetés a valutáról.

A valuta-törvényjavaslatok szentesítése után, s illetőleg még a veretendő új pénzeknek forgalomba hozása előtt intézkedni fog a pénzügyminiszter az iránt, hogy az új koronaérték s váltópénzek rajzaival is ellátott nyomtatványokban népies ismertetése tétessék közzé az új pénzeknek s terjesztésük el a községi előljáróságok esetleg az egyházi közegek útján is minél szélesebb körben, hogy ekként idejekorán eleje legyen véve az új pénznemekkel üzhető mindenfelé visszaélésnek.

A kérdéses 1000 forint.

— A szoborbizottság ülése. —

— július 14.

Arad város vértanubizottsága **Salacz Gyula** polgármester elnöklété alatt tegnap délelőtt 11 órakor ülést tartott a Kölcsey-egyesület 1000 frtnyi segély iránti kérvénye feletti határozathozatal czéljából.

Jelen voltak az ülésen: **Institorisz Kálmán** főjegyző, **Sarlot Domokos** főka-

TARCAZA.

— Julius 14. —

A fekete kristály.

— Catulle Mendés. —

I.

Hiszitek-e, hogy a régi időkben a hegyi kristály feketébb volt, mint a legsötétebb éj s oly kevéssé átlátszó, mint a köszén.

Te türelmetlen olvasónő, közbe szólasz s esküszöl, hogy ez képtelenség.

Hogyan? ez a fényes, átlátszó test, melyen keresztül meglátszanak a csillagok s a mely vetekedik a tokaji kbor s a lacryma-christi arany fényével, ily sötét átláthatlan lett volna?

Ehhez erős képzelődés kellene s mi nem is hiszünk belőle egy szót sem.

Pedig elhihetik, kérem. De miután a pusztaság szó mit sem bizonyít, elmondom önöknek az egész hihetetlen történetet, miként változott ez a sötét sziklatömeg gyémánt fényűvé.

II.

Ormuz király leánya a legszébb hercegnő volt abban az időben, midőn még

minden herceg-kisasszony szép volt s a rutákat csak a pór kunyhóban, meg a kalmár házaknál lehetett látni. (Azóta hála Isten minden megváltozott.)

Ormuz király leánya egy nyári délután a szabadban sétált egy uszályhordó apród kíséretében.

Messziről napsugárnak nézted volna, midőn sárga selyem s arany muszlinos, drága kövekkel ékesített ruhájában tova libegett.

De a kis apród nem vesztegeté idejét azal, hogy a gyöngyöket, gyémántokat és fényes öltözéket vizsgálgassa. Őt jobban érdekelték a hercegnő kibomlott fürtei, rózsás nyaka s parányi lábcskái, melyek néha kibukkantak a rövid, feltűzött szoknya alól.

Szegény fiu szomorúan sóhajtott, mert szíve egész hevéllel szerette Ormuz király leányát.

Es kegyetlenül kellemes állapot az, ha a szerelmes ember lát egy lábcskát, melynek folytatását soha sem pillanthatja, firtöket és nyakat, melyet sohasem illethet csókjaival.

Az apród sóhajtsái buskomolylyá tevék az utszéli rózsákat; egy reszkető nyárfa azt suttogta a vadgalambnak:

— Igazán szánalomra méltó fiu!

A vadgalamb felelé:

— Eh, mit törődöl mással, ha én turbékolok!

A hercegnő még kegyetlenebb volt, mint az a vadgalamb. Nem is annyira kegyetlen, mint közönyös. Mit törődött ő a kis apróddal, ki mögötte sohajtozott.

Hiszzen e perczen is négy koronás fő kérte feleségül: a matapuini király, kit a tündérek pártfogoltak; a trébizoni császár, ki az ő tiszteletére olyan palotát építtetett, melyet négy rubint-oszlop tart, s melynek minden ablaka egyetlen igaz-gyöngyből készült; a bagdadi herceg, kinek kertjében virágszálakon csillagok himbálóznak, melyeket estenden géniuszok szakítanak s a herceg naponta ujat kíván, mondván: „Pfüj, hogy elhervadtak!” s a visapouri rajah, kinek trónszéke négy fehér elefánt hátán van elhelyezve; ormányaikban olyan hangszerek vannak, hogy az ember édes, andalító dallamuk hallatára azt képzei, madársereg van elrejtve az óriás állatokban.

Melyiket válassza a négy közül?

Lehet, hogy egy gazdag kereskedő felé hajlik majd, a ki utazásaiból magával hozta Aladin csodalámpáját, Salamon gyűrűjét s egy kis kavicsot, mely mindezeknél értékebb, mert valahányszor másik köhöz dobják, kicsi

delmi akadémiánál rendelkezésére álló és tandíjmentes oktatást biztosító alapítványi helyre ezennel pályázatot hirdet. Pályázhatnak az alapítványi oklevél értelmében első sorban szegénysorsu aradvárosi kereskedők fiai, kik a gimnázium, reál, vagy polgári iskola IV-ik osztályát jó sikerrel végezték, vagy a mult tanévben már valamely kereskedelmi akadémia vagy közepkereskedelmi iskola első vagy második osztályába jártak. Az iskolai bizonyítvánnyal és szegénységi igazolvánnyal ellátott kérvények a kereskedelmi testület elnökségéhez czimezve f. évi augusztus hó 1-ig alólti testületi titkárnál (templom-utca, Minorita-palota I. emelet) nyújtandók be. Az aradi kereskedelmi testület nevében: **Szon tagh** Gyula elnök, **Marschall** Lajos titkár.

— **Élet és halál.** Arad város területén az elmúlt héten született 21 gyermek, 7 fiú, 14 leány, elhalt 31 egyén, 19 férfi, 12 nő. A halálozási arány 36.2, a születési arány 24.6 pro mille.

— **Japán herceg Aradon.** Érdekes vendége lesz legközelebb városunknak. Magyarországra érkezett **Nisihata Manabu** japáni herceg és lovaskapitánya s a magyar lötenyésztést egyszersmind a huzárságot tanulmányozza. Az ő feladata lesz, a japáni lovasságot reformálni. Meglátogatja **Mezőhagyest**, s valószínű, hogy az excentrikus vendég ez alkalommal Aradra is benéz.

— **A kolera ellen.** A kereskedelemügyi miniszterium tegnap a következő rendeletet küldötte meg Aradmegye és város törvényhatóságainak: Ragályos betegségek behurcolásának megakadályozás végett, a belügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök és a pénzügyminiszter urakkal, valamint az osztrák kormánytal egyetértőleg, a rongyoknak, ócska ruházatoknak, ócska alattságoknak és köteleknek, használt fehérneműeknek és használt ágyneműeknek behozatalát és átvitelét Oroszországból eltiltom.

— **Öngyilkos főszolgabíró.** Biharmegye egyik főtisztviselője, az Aradon is jól ismert **Szelle Károly**, a beéli járás főszolgabírója tegnapelőtt éjjel önkézzével vett véget életének, mely neki, főleg az utóbbi időkben csak végnélküli szenvedést és kínos fájdalmakat okozott. Szelle Károly torokrákban szenvedett. Baja már régi keletű és három hónap előtt annyira erőt vett rajta a gyilkos kór, hogy kénytelen volt szabadságot kérni. Szelle Budapestre ment és a klinikán fájdalmas műtétnek vetette magát alá, mely, mint az rákbajoknál rendszerint történni szokott, csak részben sikerült. Mintegy két héttel ezelőtt a vármegye kieszközölt részére kedvezményes fürdőzést **Mehádiára**, melyet azonban a beteg nem vehetett igénybe. A rák kiújult, Szelle alig tudott már enni és beszélni és emberfölötti kinokat szenvedett. A kétségbeesés egy pillanatában azután revolverhez nyult és föbbelelt a magának. Mikor a gazdasszonya a szobába rohant, Szelle már kilehelte lelkét. Az öngyilkos főszolgabíró több volt 60 évesnél és egyike a megye legrégebb tisztviselőinek, aki, éppen betegsége miatt, az utóbbi időben már le is akart mondani állásáról. Az igazságszolgáltatásnak a közigazgatástól 1872-ben történt elválasztása óta szakadatlanul Biharmegye szolgálatában állott. Rokonszenves modora, de a mellett szigoru-pontos hivatalnok volt, ki úgy járásában, valamint tisztárainál is közbecsülésnek és szeretetnek örvendett. Szelle már hosszú évek óta özvegy volt. Az eset mindenfelé kínos feltűnést és általános részvételt keltett.

— **Tartalékos katonák fegyvergyakorlata.** Arad háziezredénél az idei őszi 18 napos fegyvergyakorlat augusztus hó 24-én kezdődik s tart bezárólag szeptember 8-áig. A behívók a napokban érkeztek meg a városi katonai ügyosztályhoz s kézbesítésük most van folyamatban. Arad városából 76 tartalékos hivattott be.

— **Tudnivaló a műgyetemről.** Azok a műgyetemi hallgatók, a kik a szeptember elején

megnyíló tanév elején akarnak szigorlatokat tenni, ezt augusztus 1-ig kötelesek bejelenteni. A tandíjmentességért folyamodó hallgatók, minden zavar elkerülése végett, folyamodásukhoz a dekanátusoknál megszerezhető nyomtatott ivatek kötelesek használni.

— **Véletlen lövés.** E czímen említettük, hogy a katonalövöldéből származó lövés leterítette **Unkrucz Mitu földmivest**, ki a Csála mélyében fekvő szántóföldön munkálkodott. A sérülés nem volt nagy, miután a golyó, mely jobb arczon találta a munkást, az óriási távolság miatt fáradt volt s így csak erős ütődést okozott. Az esetből kifolyólag egyes bizottság ült össze a vizsgálat megejtése végett. Polgári részről **Sarlot főkapitány**, **Virágh Lajos főmérnök**, **Reicher Károly ügyész** és **Jóó Béla rendőrfogalmazó**, katonai részről **Kohler László alezredes**, **Krejci János hadmérnökari alezredes** és **Ofner Vincze százados** vettek részt a tárgyaláson. A katonai hatóság azon kijelentést tette, hogy az erdőben felállított járőr figyelmeztette Unkruczot és társait a veszélyes hely elhagyására. Ezt azonban Unkrucz és társai, kik a lövés alkalmával együtt, egymással közelségben dolgoztak, kereken tagadják. A vizsgálatot most a katonai hatóság folytatja aziránt, vajjon a katonai járőr vétke mulasztásból avagy kellő rendelet hiányában mulasztotta-e el a figyelmeztetést.

— **Szerencsétlenség.** Az új vágóhid építkezésénél tegnap egy 12 éves fiú, **Kitrók János** az épület tetéjéről leesett s súlyos sérüléseket szenvedett. A kórházba szállították.

— **Gyermekhulla a pinczében.** A most épülő Neuman-palota pinczéjében egy másfélhetes njszülött csecsemő hullájára akadtak, melyet az orvosi vizsgálat szerint két-három nap előtt emészthetett el az állati anya. A rendőrség a borzasztó lelet felfedezése után a legerélyesebb vizsgálatot indította meg s ki-puhította, hogy a napokban valami cselédleány töltött egy éjszakát az épület falai között s aztán eltűnt Aradról s most **Birkis Krassószörénymegyei** községben tartózkodik. Az aradi rendőrség sürgönyileg hivta fel a birkisi előjáróságot, hogy a kérdéses női személyt vizsgálja meg s ha rajta közeli szülés nyomait észleli, tartóztassa le és biztos fedezet alatt küldje Aradra.

— **Névmagyarosítás.** **Falkenstein Abraham** (Adolf) a r a d i illetőségű ugyanottani lakos vezetéknévénél „Faludi“-ra kért átváltoztatását a belügyminiszter megengedte.

— **Gyilkossági kísérlet és öngyilkosság.** **Mrksits Mitané szerbittebei** (Torontalm.) lakos, jul. 5-én délelőtt 10 óra tájban a csinárosi erdő közelében levő szőlőjébe ment, hogy onnan ebédhez való fözeléket hozzon, ott pedig **Tuczity Jova** már lesben volt és egy forgópisztolyal rálőtt az asszonyra, az egyik lövés balfelől a mellkasba hatolt, a másik pedig a balkarját szétzúzta. **Tuczity Jova** a tett elkövetése után rögtön hazatávozott, — a hol nem látta senki. A megsebesültet egy, a rétből hazajövő asszony találta fel egy árokban s onnan azonnal hazavitette, a hol orvosi ápolás alá vették. A csendőrök, kiknek ezen eset azonnal bejelentetett, rögtön megkezdették az előnyomozást és **Tuczity Jova** házához mentek, de mielőtt még az udvarba jöttek, **Tuczity** őket meglátván, a házeresz alatt levő ágyához szaladt, onnan előrántrván puskáját, szíven lölte magát és rögtön meghalt. A gyilkossági kísérlet és öngyilkosság oka szerelmi viszony következménye, mely **Tuczity Jova** és **Mrksits Mitané** között volt és melynek már fél éve **Mrksits Mitané** véget akart szakítani.

— **Időjósló állomások.** Mint értesülünk, a földművelési miniszter legközelebb a meteorologiai és földdelejességi intézet útján egy időjelzési — jósló — osztályt szándékozik életbe léptetni, mely az ország minden vidékére naponkint megküldendő jóslatait. A tudományak gyakorlati alkalmazhatósága e téren jelentékeny haladást tett, ugyanúgyra, hogy annak segélyével a várható időjárás 24 órai időtartamra ugyszólván biztosan, további 24 órára

pedig valószínűséggel jelezhető. A legközelebbi idő folyamán az ország különböző vidékeinek fekvő 130 távirati állomásra fogja a meteorologiai és földdelejességi intézet jelentéseit szétküldeni, a mi gazdáinknak kétségkívül óriási előnyt biztosít.

— **Palinkás házaspár.** Együtt hajtogatták Aradon a pálinkás kupiczkákat **Karácsonyi Péter** és bagóhites felesége **Ehes Lotti**, aki ezuttal igen szomjas volt. A vidám snapszozásnak hajbakapás lett a vége s a radnai-uton össze-vissza tépdesték egymás képét férj és feleség. A rendőrség egy kissé hüvőse tette a harcziás kedvű párt.

— **Villámcsapás.** Széplak község határán f. hó 10-én délután megeredt az eső s e közben a villám lesújtott s két sor buzakévé tölperzselt. A kár mintegy 25 frtra rug.

— **Az „utazók“ rossz híre** egyre nő és ma holnap görbébb szemmel néznek egy-egy utazóra mint a legnagyobb ellenségre. A mult hóban ugyanis egy bécsi czég utazója ígért mindenféle értékes dolgokat jutányos feltételek mellett, fölvette az előlegeket is s azóta se híre, se hamva. Aztán egy közeli városban lakó czég utazója vett fel előlegeket, s a cikkeköt az sem küldi, a czég fizetési bárczákat küld a megrendelőknél meg akkor is, mikor ezek az előlegeket kéri vissza. Ilyen tapasztalatok után aztán nem nagy vendégszeretet vár a vigéczekre Makón.

— **Automata, mint loörzdő.** Nagyon is amerikaias izű, tréfás találmányról veszünk hírt, amelynek két szembeötölő tulajdonsága van: az egyik az, hogy a passzív szemléllőre nézve kaczagató, a másik pedig, hogy az egész találmány nem ér egy polturát sem. Sétalovaglását végzi a gavallér, gondtalanul nézeget ide-oda, s egyszerre csak eszébe jut, hogy valamely ügyet sürgősen kell elintéznie. Töprekedik, hogy mit csináljon a lovával? Hirtelen szemébe ötlök egy gépecske, melynek tábláján a következő vers van feltűnő betűkkel kipingálva:

„Dobj belém egy huszacskát,
Megörzöm a lovacskaét.“

Hm! — gondolja a gavallér, — ez csakugyan olcsón csinálja a dolgot. Kivesz egy huszast, bedobja a nyíláson, mire kiugrik a gépből egy kampó, melyre rádobva a kantárt, rögtön összecsakodik úgy, hogy azt erősen tartja, tehát a ló el nem szabadulhat. A gavallér nyugodtan távozik, elvégzi a dolgát s jön vissza a lováért, és ekkor óh csodák — csodája, egy másik táblácska mered az elszörnyedt lovag elé, a következő versikével:

„Ha nem adsz még öt huszast,
Nem eresztöm a lovad.“

Bosszúsággal eltelve bár, de kénytelen elővenni a csillogó huszasokat ismét, hogy a furfangos gépet engedékenységre bírja. A legeredetibb azonban ez egészben, hogy míg a tulajdonos odajár, a lovat bárki elcsipheti öt huszasért.

— **A „Samson“ szivarkák kijönnek a forgalomból.** Az alsóbb néposztályban közkedveltségnek örvendő „Samson“ szivarkák legközelebb kijönnek a forgalomból. Helyükbe új szivarkák jönnek, melyeknek „Kalifa“ lesz a nevük. Az új szivarkák vékonyabbak, mint a forgalomból kikerülő, de jobb minőségű török dohányt tartalmaznak. A „Kalifa“ felirással nem a szopokán vannak ellátva, hanem magán a szivarkán. Valószínűleg már augusztus 1-én kerülnek forgalomba.

— **Öngyilkossági kísérlet.** **Gandi Mari** batonyai cigány leány szerencsikával meg akarta magát mérgezni. Mídon a szerencsikát bevette, összerogyott. A megindított vizsgálat során kiderült, hogy a szerencsikát a leány **Bozsidár Juliska** boltjában vette, hol a kutatás eszközölt, de eredményre nem vezetett. A leány különben a gyorsan alkalmazott orvosi segély daczára is, alig marad életben.

— **Állatorvos-választás** volt Cs.-Palotán e hó 12-én **Farkas** Mor főszolgabíró elnöklelte alatt, a két pályázó közül egyhangulag **Nebberger Miksa** apatini állatorvos választott meg.

— **Hő- és légmérsék, időjárás.** Arad szab. kir. város főorvosának 1892. évi június havi egészségügyi jelentése szerint a hőmérő legmagasb állása (C° 32.3) június 15. d. u., legalantabb állása (C° 9.1) június 8 éjjel jegyezttetett. A légsulymérő állása 767.0 mm. legmagasb, és 754.7 mm. legalantabb pont között ingadozott. Általában derült, nyárias meleg időjárás uralkodott; több, sűrű zivataros esőzéssel s erős széláramlatokkal. Esett 12 nap, csepegett egyszer; éghibóru tá-

madt hatszor, köd ereszkedett kétszer. A csapadék magassága 100 mm. Tulnyomólag és egyformán keleti és nyugoti szélirány mutatkozott.

Mulatságok.

— Aradon és környékén. —

— A csermői kaszinó-egylet július hó 24-én saját helyiségeiben, alaptökeje gyarapítására galamb-, gömblövészet és tekeversenyvel egybekötött táncmulatságot rendez. Galamb- és gömblövészet kezdete délelőtt 11 órákor. Tét a kaszinó összes díjaira 5 frt. Előjegyzéseket a kaszinó igazgatósága fogad el a verseny megkezdéséig. A mulatság kedvezőtlen idő esetén is megtartatik. Tekeverseny kezdete d. u. 4 órákor. Táncmulatság este 9 órákor. Táncmulatságra belépti-díj személyenként 1 frt. Felülfizetések köszönettel vétetnek s hírlapilag nyugtáztatnak.

— A csermői önkényes tüzoltó-egyletnek folyó hó 10-én tartott jótékonycélú mulatsága minden tekintetben kitűnően sikerült. Számadásunk a következő: az összes bevétel 224 frt 45 kr, ebből levonva a kiadásokat 72 frt 50 kr, marad tiszta jövedelem 151 frt 95 kr. Felülfizetni kegyesek voltak: Vertán Ernő 2 frt 50 kr, Holländer A., Suhajda Béla 2—2 frt, Steinberger M. 1 frt 50 kr, Röttler Antal, Mauro József, Mauro Antal, Rozvány József, Horváth Lászlóné, Kirilli Antal, Skultéty József, Szemes J. 1—1 frt, Seprős K., Geiber György, Bakics Armin, Flam dr., Ka debó Lajos, Sonnenschein K., Prolich, Laczay János, Brezovny, Vízér, Kolányi József, Springfeld Gáspár, N. N., Vad Károly 50—50 kr, összesen 24 frt. A szíves adakozóknak ez uton hálás köszönetet mond Csermön, 1892. július hó 12-én, a parancsnokság.

IRODALOM.

— A hercegprímás sajátkezű jegyzeteit, melyet a főrendiházban rögtönzött beszédéhez készített, közli a „Magyar G é n i u s z” legújabb száma. Nem különben méltán keltehetett feltűnést az a két kép, melyek a Balatonfüreden időző Stefánia özvegy trónörökösönő kísérőjét mutatják be. A fényesen kiállított szám ezeken kívül még a következő érdekes tartalommal bír. Koh n Dávid „Az új pénzről” értekezik szellemesen. A legnagyobb örömmel emeljük ki D o c z i Lajosnak „Oláh Nibelungok” című, szellemtől szikrázó novelláját. Ignótus és Versényi György hangulatos költeményei, valamint a 10 képpel illusztrált „Spanyol bikaviadatok” című rendkívül érdekesítő cikkmegannyi bizonyítékai a „Magyar G é n i u s z” életrevalóságának. A „Magyar G é n i u s z” előfizetési ára egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr. Ujonnal belpó előfizetőink a „Kenyér” című emléklapot ingyen kapják. A „Magyar G é n i u s z” szerkesztősége és kiadóhivála, Budapest, VII., Kerepesi-ut 14.

Utolsó posta.

— július 14

A képviselőház ülése.

— Az „Aradi Közlöny” eredeti tudósítása. —

Kezdete d. e. 10 órákor.

Elnök: Bánffy Dezső báró.

Jegyzők: Josipovich Géza, Schóber Ernő, Lits Gyula.

A kormány részéről jelen vannak: Szapáry Gyula gróf miniszterelnök, Wekerle Sándor, Bethlen András gróf, Josipovich Imre. Felolvasták és hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét.

F e s z t Lajos jelenti, hogy a VIII. bíráló bizottság végleg igazolta Abrányi Kornélt, akinek megválasztását kérvénnyel támadták meg.

Abrányit a végleg igazott képviselők közé iktatták.

F á y Gyula a gazdasági bizottság jelentését terjeszti be a ház kisebb fizetésű tisztviselőinek drágasági pótlékáról.

Annak idején napirendre tűzik.

A valuta

folytatólagos tárgyalása során a zárbeszédre került a sor.

H e g e d ú s Sándor előadó miután megelégedését fejezte ki a valuta-javaslat fölött folyt tárgyalagos vita fölött, amely dícséretére

válí minden pártnak. Ne féljen Helfy, a kormánypárt soha sem fog tökélt kovácsolni az ellenzék magatartásából. Molnár Jósias egyéni nézeteivel nem szándékozik bővebben foglalkozni, mert hisz a ház derűtsége, melylyel Molnár Jósias hallgatta, elég felelet az ő aggodalmaira. Bővebben foglalkozik Beöthy beszédével. Beöthy kifogásolja e reform idejének megválasztását, sok tekintetből, de különösen az ezüst-kérdés miatt, amely teljesen megoldatlan. Erre a kifogásra már feltelek s szóló csak konstatálhatja, hogy Beöthy aggodalmi jogosulatlanok. Szóló abban a meggyőződésben van, hogy a reform éppen pénzügyeink konszolidálását fogja előidézni és semmiesetre sem fogja megbontani az egyensúlyt. A leghevesebb támadást a reláció ellen intézte Beöthy. És ez éppen a javaslatok leg-erősebb pontja, amelynek megállapításában a kormányt a méltányosság vezette egyedül. Erre a reformra szükségünk van és ez a reform annyi előnnyel jár, hogy az előnyök felérnének még akkor is Beöthy aggodalmaival, ha ezek az aggodalmak jogosultak volnának. A relációra nézve téved, ha azt kívánja, hogy előbb a készfizetések felvételének határidejét állapítsák meg és csak azután a relációt. A reform kezdete- kor legfőlegb érdemileg lehet kimondani a határidőt, de határozott időt mondani teljes lehetetlen, mert nagyon sok munkától függ és nagyon sok esélynek van kitéve. De Beöthy az átlagnak egyáltalán ellensége. Ez fontos pont, mert egész literatura fejlődött e pont fölött, amelyben a jogi és a közgazdasági érdekek kelnek egymás ellen harcra. Egyes érdekeknek lehet megrövidítője az átlag, egész gazdaságunkra nézve azonban kétségte- lenül annyira előnyös, hogy teljesen megnyu- godhatunk benne. Molnár Jósias határozati javaslatában közgazdasági alap létesítését kéri a reform helyett. Szóló jobb közgazdasági alapot a valutánál nem tud és ezért nem is fogadja el a határozati javaslatot. Hasonlókép nem fogadja el a Helfyét sem, még pedig taktikai szempontból nem. (Zajos, élénk éljen- zés jobbfelől.)

W e k e r l e Sándor pénzügyminiszter Molnár Jósiasal szemben kifejti, hogy ő nem szokta a mezőgazdaság érdekeit hangoztatni, de keresi a módokat, a melyek célhoz vezetnek.

Azt a célót, hogy az ezüst-valutával az aranyra térjünk át, elérni nem lehet. A mint nem lehet ezüstből arany. Beöthy a valuta tekintetében a várakozást ajánlotta. De minden- nap látjuk, hogy e késedelem óriási kárt okoz. A másik ellenvetése Beöthynek a reláció megállapításának kérdése. Azt mondja ugyan- is, hogy ne a mai árfolyamot, hanem egy ideális értékű aranyat adjunk a forint helyett. Ez az eljárás, ha hasznót adna is a valutának, de mérhetetlen károkat okozna a közéletben. Lehetetlen állapotokat teremtene, amelyk rombolólag hatnának egész közgazdaságunkra. Ha okulni akarunk más államok példáján, akkor mindent elfogadhatunk, csak azt az egyet nem, a melyet Beöthy a reláció megállapításáról mondott.

A felszólalt képviselők közül többen ösz- szetevestették az átmeneti állapotot a vég- leges rendezéssel. Senki nem gondolt olyan állapotra, hogy olyan papirpénz jöjjön forga- lombba, a melynek értéke ne volna az aranyra vagy ezüstre állapítva. Elhibázott dolgott cse- lekedtünk volna, ha az ezüstkurrás fölött kifejtett kétkedés miatt az egész ügyet elha- lasztottuk volna. A javaslatban kifejtett relá- ciónak éppen az az előnye, hogy minden ne- hézség, minden rázkódtatás nélkül áttérhetünk az új rendszerre. A valuta-kérdés megoldását csak egy dolog veszélyeztetheti: a bizalmat- lanság. Epp azért ki kell jelenteni, hogy azo- kat az intézkedéseket, a melyek a javaslatban vannak, a minimumnak tartja az akcióhoz, de elegendőnek arra, hogy alapul szolgáljon. Attérve Helfy határozati javaslatára, saj- nálattal jelenti ki, hogy határozati-javaslatnak első szakaszát jogi szempontból nem fogad- hatja el.

Mert hisz magában a törvényben van erre vonatkozólag intézkedés, hogy mi történ- jék, ha az ország a pénzrendszer tekintetében nem jut megegyezésre a monarchia másik fe- lével. Minek azt most már határozati javas- latba foglalni, a miről e törvény rendelkezik? De politikai szempontból sem fogadhatja el. Mert a valuta-rendezésre szerződést kötöttek

Ausztriával. Most a határozati javaslat azt mondja, hogy már a szerződés lejárta előtt, azt mondjuk ki, hogy ha a szerződés telje- sítve nem lesz, magunk rendezzük a mi valu- tánkat. Ez ildomtalanság volna.

Ausztria részéről birjuk a garanciát arra, hogy mindent elkövetnek a valuta teljes ki- építésére s garancia az is, hogy az osztrák kormány megtette az intézkedéseket az arany beszerzésére.

A valuta keresztülvitelének nagy garan- cziája itt is és a monarchia második felében is a közvélemény, mely sürgeti a valuta-ren- dezést és garanciák vagyunk mi magunk is, érezzük, hogy ezt a munkát képesek leszünk végrehajtani.

A bankra vonatkozólag kijelenti, hogy a szerződés lejárta után oly szerződést kötni nem fog, mely az önálló bank létesítésének útját állja. Hisz ha Helfy határozati javaslata azt akarja, hogy már a szerződés lejárta után nyomban megalakítsák az új bank, ezt, miután lehetetlennek tartja, nem fogadhatja el. Az osztrák-magyar bank támogatja a valuta-ren- dezést, természetesen ama reményben, hogy szerződését prolongálni fogják. Kijelentheti kü- lönben, hogy ad hoc elvi kifogásai nincsenek az ellen, ha a határozati javaslat ad hoc el- fogadatik. A törvényjavaslatot elfogadásra ajánlja. (Zajos, hosszantartó éljenzés és taps.)

H e l f y Ignác a parlamenti ellenzék bi- zottságot a hallottak daczára kevésnek tartja, mert az ellenzék alig-alig lehet benne kép- viselve. Határozati javaslatáról a leghatáro- zottabban mondja, hogy az egyáltalán nem ütöközik jogi szempontokba. A mi a bankot illeti, nem az az intencziója, hogy az új hely- zet már 97-ben beálljon. Hanem az új egyez- menyben ne történjék ily kötés mellett, mely minket akadályozzon.

M o l n á r Jósias elállott a zárzó jo- gától.

Ezután szavazásra került a sor. Altá- lánosságban a javaslatokat — Molnár Jósias és Meszlényi Lajos kivételével az egész ház elfogadta és ezzel Molnár hatá- rozati javaslata önként elesett. (Hosszas, zajos éljenzés.)

H e l f y Ignác kérte, hogy pontonként bocsássák szavazásra az ő határozati-javaslatát.

A ház ezután Helfy határozati javaslatát elvetette.

Következett a részletes tárgyalás. A czim- nél felszólalt

M o l n á r Jósias, ellentétbe jutott öma- gával, mert látta, hogy mindenki helyesli a valutát csak ő nem. Azt mondják, hogy az ő állításai derűtséget keltettek, míg a minisz- ter nyilatkozatát komolyan vették. No hát, a ki az ő beszédjét derűtséggel fogadta, az ne rendezzen valutát. (Derűtség.) Meg va győ- ződvé, hogy a művelet által a hazának kárt okozunk, az a kár pedig nyilvánvalóvá lesz rövid pár hónap alatt. Akkor álljanak aztán elő a derűtséggel. (Derűtség.) Miután tudja, hogy felszólalása hiába való, arra kéri a pénz- ügyminisztert, a kinél ma nincs népszűrűbb ember, tartsa meg a nép szeretetét ezutánra is. Ezt volt bátor megmondani.

Budapest, július 14. (Saját tud. táv.) A képviselőház ülésének további folyamáról tudósítók a következőket sürgönyzi:

A czimet és a javaslat két első sza- kaszát T i s z a István, F a r h o c z k y István és A m o n Ede felszólalása után elfogadták, holnap folytatják a tárgya- lást.

Következtek az interpellációk. S z i l á g y i igazságügyminiszter felelt U g r o n tegnapi interpellációjára a román memorandum ügyében. A hozzá intézett kérdésekre kijelentette, hogy az inter- pellált memorandumról tudomása van, s az annak révén folyó nemzetiségi izga- tásról szintén. Csak tiz napja mult, hogy egy ily konstatált izgatással szemben el- rendelte a törvényes eljárást, addig, amíg a kérdés csupán kérvényezés stádiumában volt, ellene tenni semmit sem lehetett. Ha szeretjük a szabadságot, az ország polgárságának kérvényezési jogát megtá- madni nem lehet.

Am az emlékirat terjesztéséről és a terjesztéssel üzött hírlapi izgatásról tudomást szerezvén, mert ez már büntető törvénykönyvbe ütközik, az igazságügyi kormány nyomban megtette a szükséges intézkedéseket és utasította egyuttal kölegeit, hogy minden további törvényellenes mozgalommal szemben tegyék meg a kellő megtorló lépéseket.

Szilágyi nyilatkozatait a ház nagy többsége helyesléssel és éljenzéssel fogadta. Ugron Gábor a választ tudomásul vette, azonban szükségesnek tartotta kijelenteni, hogy a miniszter is, a kormány is habozott e kérdéssel szemben.

Szilágyi rögtön megadta feleletét, visszautasította a habozás vádját, a melyben sem az igazságügyminiszternek, sem a kormánynak nincs része, maga részéről megtette a szükséges intézkedéseket, hogy azok az intézkedések érvényesülni is fognak, arról kezeskedik, hogy pedig a kormány sem mulasztott, bizonyossága annak egyrészt az igazságügyminiszter eljárása, másrészt a kormánynak az egész kérdéssel szemben elfoglalt álláspontja.

A ház tudomásul vette a miniszter választását.

A p p o n y i előterjesztette a tegnapi mára maradt interpellációját, ugyan csak a román emlékirat tárgyában tett interpelláció kíséretében, a mely a románokkal szemben erélyes eljárást sürget, hosszabb beszédet mondott, a melynek jó része keserű polemia volt a kormány s annak kormányzási rendszere ellen.

Szapáry nyomban megfelelt, mindenek előtt jelezte azon félreismerhetlen czélt, amely A p p o n y i interpellálás melletti beszédében vezette. A parlament szünete előtt szükségesnek tartotta még egy tüzijátékot rendezni, Szapáry e kijelentése nagyon elevenére tapintott az ellenzéknek. Ektelen lármában kitört, egy része meg éppen kivonulást inszczenirozott, amely azonban feleutjában meghiusult.

Szapáry imponáló nyugalommal állta az ellenzék zajongását. Rövid várta az ellenzék megszelidült és nyugodtan végighallgatta. Szapáry miniszterelnök kijelentette, hogy a felbujtott nemzeti kérdéssel szemben törvényes alapon áll, ugyanazt vallja most is, amit a kormány programjaként annak idején, majd pedig Temesvárott kijelentett. A kormány tudja kötelességét és meg is teszi, még pedig a törvények megfelelő és szigorú alkalmazásával, ha pedig szükség lenne szigorubb eljárásra, a kormány nem fog késni arra az országgyűléstől felhatalmazást kérni. Legvégül megjegyezte, hogy Romániában a kormány részéről ebben a tekintetben a barátságos viszonyoknak megfelelő méltányossággal találkozunk. A nagy többség helyeslése között kérte a válasz tudomásul vételét.

Maga A p p o n y i is egyetértett a válasz lényegével, azt elfogadta, csak arra kért felvilágosítást, minőknek gondolja a kormány az esetleges szigorubb intézkedéseket.

Szapáry kijelentette, hogy szigorubb intézkedések alatt semmi mást, mint a meglevő törvények kellő szigorítását.

A ház választát tudomásul vette.

Táviratok.

A képviselőház ülésének elnapolása.

Budapest, július 14. (Saját tud. táv.) A közös ügyek tárgyalására kiküldendő bizottság tagjainak megválasztása a mostani ülésszakra a magyar országgyűlésen csak ősszel, a delegációk egybehívása előtt történik, mivel az országgyűlést jelenlegi első ülésszakában a jövő hét folyamán, valószínűleg szerdán, szeptember 26-áig csupán elnapolják s csak a delegációk tárgyalásainak befejeztével zárják be ezen első ülésszakot és nyitják meg rögtön a másodikat.

A valuta a főrendiházban.

Budapest, július 14. (Saj. tud. táv.) A főrendiház egyesült hármass bizottsága a valuta-javaslatokat — minthogy azok harmadszori megszavazását a képviselőházban előreláthatólag szombaton megejtik — már szombaton tárgyalás alá veszi.

Vendégszereplés.

Budapest, július 14. (Saj. tud. táv.) Duse Eleonora ez év október hó 20-ától november hó közepéig a budapesti népszínházban fog vendégszerepelni.

Sárgaláz.

Budapest, jul. 14. (Saj. tud. távirata.) Mexikói értesítések szerint ott a sárgaláz dühöng ez időszerint. A borzasztó betegségnek sok emberélet esett már áldozatul.

Vihar.

Sopron, július 14. (Saj. tud. táv.) Városunkra és környékére tegnap óriási felhőszakadás zuhogott és a vihar tönkretette a legszebb vetéseket, több szomszédos falu határával együtt.

Vadászat.

Ischl, július 14. (Saját tud. táv.) A király ő Felsége e hó 17-én kora reggel Ischlből kocsin hajtattott el és azután közel két óráig gyalog folytatta útját Ebenseebe, hova már reggel 7 órakor ért. A király azután résztvett a hajtóvadászatban és két agancsárt meglőtt, melyekre azonban a vadászat befejezése után nem bukkantak. A felhajtott zergéket nem vették célba.

Néger harc — Welsben.

Wels (Alsó Ausztriában, (jul. 12. (Saj. tud. táv.) Egy suaheli négerkaraván mutatta magát. A 7 férfi, 7 nő és több gyermekből álló társaság előadás után betért egy vendéglőbe, hol sokat ittak, különösen a karaván nőtagjai. A néger ivás közben veszekedésbe elegyedtek és verték-ütlegelték egymást. A verekedők között rendőrség és katonaság csinált rendet. A karavánnak másnap el kellett hagynia a várost.

Angliai választások.

London, július 14. Saját tud. táv.) A Salisbury-kabinet mind válságosabb helyzetbe jut, eddig 228 Salisbury-párti, 213 Gladstonista, 7 parnellista, 42 anti-, 119 unionista választottak meg.

Közgazdaság.

Kamarai ülés.

— Meghívás. —

Az aradi kereskedelmi és iparkamara folyó évi július hó 15-én azaz pén-

teken délután 5 órakor saját helyiségében teljesülést tart, melyre a t. kamarai tag urak ezenel tisztelettel meghívotnak.

A napirendre kitűzve vannak:

1. A kereskedelemügyi m. kir. miniszterium leirata, melylyel véleményezés végett leküldi a Borosjenő és Csermő községek országos vásárain szedendő helypénzekről összeállított díjszabályzatot.

2. Ugyanazon miniszterium leirata a magyar kir. honvédség részére szükséges 50,000 pár könnyű cipőnek a hazai kisiparosok által való szállítása tárgyában.

3. Ugyanazon miniszterium véleményét kérő leirata az Aradon létesítendő fa- és fémipari szakiskolával kapcsolatba hozandó szakrajziskola fenntartási költségeire nézve.

4. Ugyanazon miniszterium leirata, melylyel a kereskedelmi ügyletek közvetítésével foglalkozó alkuszok működési körének szabályozása czéljából kiadott rendeletét megküldi és Aradvármegye alispánjának ezen ügyben véleményét kérő átirata.

5. Ugyanazon miniszterium leirata a közös hadsereg ellátására szolgáló ipari és más terménybeli szükségletek biztosítása czéljából tartandó versenytárgyalásokhoz kamarai tagok, mint bizalmi férfiak kirendelése iránt és a temesvári társ kamarának erre vonatkozó átirata.

6. A közös bizottság javaslata a nyugdíjszabályzatra vonatkozólag.

7. Intézkedés az aradvárosi kereskedelmi akadémiánál a kamara rendelkezésére álló alapítványi hely betöltése iránt.

8. A marosvásárhelyi társ kamarának pártolás végett megküldött felterjesztése a kereskedelmi, földművelési és pénzügyminiszteriumok, valamint az ezek alá rendelt hatóságok és közegek nyomtatásban megjelent kiadványainak a kamarák részére díjlanul leendő megküldése tárgyában.

9. Az aradi kerületi, a szarvasi ipartestületi, a békés-csabai ipartestületi, a békés-csabai ipartestületi betegsegélyző pénztárak, valamint az aradi ácsiparos segédek önképző betegsegélyző és temetkezési egyletének alapszabályai.

10. Székács István és érdektársai kérvénye a m. kir. államvasutak szeged-nagyvárad-i vonalán közlekedő személyszállító vonatok menetrendjének megváltoztatása iránt.

A kamarai elnökség.

Szeszület.

Július 14.

Mai jegyzéseink: Készárú nagyban nyers szesz 54.50, kicsinyben 55.— hordó nélkül, per 100 liter % belevetve 35 frt fogyasztási adót.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén

Budapest, 1892. július 14.

Osztrák járadék papírban	95.—
Osztrák járadék ezüstben	94.75
Osztrák járadék aranzban	112.—
18 0-ki államaorsjegyek	141.—
Osztrák-magyar bankrészevény	995.—
Magyar hitelbankrészevény	357.—
Osztrák hitelintézet részevény	310.10
Ezüst	—
Cs. és kir. arany	5.67
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.50
Német birodalmi márka	58.65
London	119.70
20 márkás arany	11.78

Szerkesztői üzenet.

— V. L. (Borszék.) Köszönjük; mindkettő jön. Máról elkéstek. Egyebekben a levél szerint fogunk eljárni. Üdvözlét!

— „Kézirat.“ (Pécs.) Nem reflektálunk rá; magunknak is van elegendő.

— Gy. J. Únek is csak hasonlót üzenhetünk.

Idegenek névsora Aradon.

Július 14-én:

Fehér Kereszt szálloda: Tirs György kereskedő, Brassó. Dr. Thirány Gusztáv ügyvéd, Budapest. Löwinger Ernő kereskedő, Vác. Gütz Jean gyáros, Berlin. Jeszenszky Béla földbírtokos, Temesvár. Ganzer Ede kir. tanácsos.

Nádor szálloda: Metz G. kereskedő, Budapest. Ausländer Henrik bírtokos, Budapest. Dr. Rosenberg Ede bírtokos, Kassa. Fleischmann Antal kereskedő, Kustye. Vass szálloda: Br. Bánhidly Sándor bírtokos, Simánd. Nemes Zoltán ügyvéd, Butyin.

Arany Kulcs szálloda: Nool János fakereskedő, Beél. Varnoy K. irnok, Beél. Palatinus József honvéd százados, Borosjenő. Szentiványi Sándor ügynök, Budapest.

Magyar Korona szálloda: Hingler vendéglős, Apáca. Scheer Lajos bírtokos, Csermő. Suhajda Bertalan jegyző, Somoskés. Tordai-Kádár Gyula járásbírósi hivatalnok, Vinga.

Felölös szerkesztő: Vászárhelyi Béla.

